

Editörler:

Prof. Dr. Yeter DEMİR USLU - Dr. Öğr. Üyesi Yasemin HANCIOĞLU
Dr. Öğr. Üyesi Gözde YEŞİLAYDIN

Adanmışlık
Destek
Dayanıklılık
Dedikodu
Yabancılaşma
Sahtekarlık
Demokrasi
Sosyalleşme
Erdemlilik
Gelişme
Kimlik
İntikam
Belirsizlik
Muhalefet
Mağduriyet
Uyumlama
Vatandaşlık Davranışı

ÖRGÜTSEL YAKLAŞIMLAR - II

Kişiselleştirme Kuramı
Hegel ve Yabancılaşma
Bilişsel Dayanıklılık
İşkoliklik
Sosyalleşme Süreci
Karşıtlılık Kuramı
Mağduriyet Kaynakları
Feuerbach ve Yabancılaşma
Vicdanlılık
Bağlamsal Dayanıklılık
Karl Marx ve Yabancılaşma
Adanmışlığın Ölçümü
Kişisel Süreç Meta Teorileri
Grup Belirsizliği
Demokratik İlişkiler
Bağımsız Düşünce Kuramı
Kimliğin Özellikleri
İçsel Değer
Uyumlama Modelleri
Özgecilik
Güçsüzlük
Anlamsızlık
Sportmenlik
Adanmışlık Düzeyi
Dayanıklılık Yönetimi
Nezaket
Kimliği Oluşturan Unsurlar
Adanmışlık ve Performans
Mağduriyetle Başa Çıkma
Etkileşimsel Süreç Meta Teorileri
Örtük Kontrol Kuramı
Örgütsel Sahtekarlık Üçgeni
Belirsizlik Yönetimi
Sosyal Takas Kuramı
Dayanıklı Örgütler
Gelişme Trendleri
Uyumlama/Amaç Karşıt Davranışlar
Dedikodunun Örgütsel Sonuçları
Dedikodunun Bireysel Sonuçları
Demokrasinin Katkıları
Çevresel Süreç Meta Teorileri
Kendine Yabancılaşma
Terk Etme
Sahtekarlık Örnekleri
Gelişme Öğeleri
Örgütsel Desteğin Öncülleri
Gelişme Teknikleri
Sadakat Gösterme Kuramı
Sivil Erdem
Muhalefet Süreci
Mağduriyet Algısı
Bireysel Belirsizlik
Örgütsel Dedikodu
Örgütsel Belirsizlik
Örgütsel Sabotaj
Ödemanik Yaklaşım
Erdemliliğin Ölçülmesi
Kurumsal Kimlik
Yalıtılmışlık
Bireysel Belirsizlik
Sosyalleşme Taktikleri
Sosyalleşme Boyutları
Dile Getirme
Demokratik Müzakere
Dedikodu Yönetimi
Davranışsal Dayanıklılık
Örgütsel Desteğin Ardılları

ÖRGÜTSEL YAKLAŞIMLAR - II -

EDİTÖRLER:

Prof. Dr. Yeter DEMİR USLU
Dr. Öğr. Üyesi Yasemin HANCIOĞLU
Dr. Öğr. Üyesi Gözde YEŞİLAYDIN

YAZARLAR:

Prof. Dr. Arzu KARACA
Prof. Dr. Ayşen Reyhan WOLFF
Prof. Dr. Yeter DEMİR USLU
Doç. Dr. Erkan Turan DEMİREL
Doç. Dr. Fahriye Oben ÜRÜ SANI
Doç. Dr. Kurtuluş Yılmaz GENÇ
Doç. Dr. Mehmet Naci EFE
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet MUMCU
Dr. Öğr. Üyesi Aliye Aslı SONSUZ
Dr. Öğr. Üyesi Dilek ŞAHİN
Dr. Öğr. Üyesi Eray Ekin SEZGİN
Dr. Öğr. Üyesi Erol TEKİN
Dr. Öğr. Üyesi Esra Çiğdem CEZLAN
Dr. Öğr. Üyesi Nihan BİRİNCİOĞLU
Dr. Öğr. Üyesi Nurdan ORAL KARA
Dr. Öğr. Üyesi Selda LİMON
Dr. Öğr. Üyesi Yasemin HANCIOĞLU
Öğr. Gör. Bahriye TERLEMEZ
Öğr. Gör. Ela OĞAN
Öğr. Gör. Erman KEDİKLİ
Öğr. Gör. Ersin KOCAMAN
Arş. Gör. Yaşar GÖKALP

Kitap Adı
ÖRGÜTSEL YAKLAŞIMLAR -II-

Editörler:

Prof. Dr. Yeter DEMİR USLU
Dr. Öğr. Üyesi Yasemin HANCIOĞLU
Dr. Öğr. Üyesi Gözde YEŞİLAYDIN

ISBN: 978-975-8675-26-5

Baskı Tarihi:

Ağustos 2020

YAYIN HAKLARI ©

Eserin her hakkı yazarlarına aittir. Kitabın tamamı ya da bir kısmı 5846 sayılı yasanın hükümlerine göre, yazarının ve yayıncısının önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayımlanamaz, depolanamaz.

Nisan Kitabevi

İsmet İnönü 1 Cad. (Doktorlar Cad.) No: 69 Eskişehir
0 222 221 21 90 – 0 222 221 07 05 – 0 850 303 0 501
nisankitabevi.com

İÇİNDEKİLER

1. ALGILANAN ÖRGÜTSEL DESTEK.....	11
1. Giriş	11
2. Algılanan Örgütsel Destek Kavramı ve Kapsamı.....	12
3. Algılanan Örgütsel Desteğin Kuramsal Temelleri.....	15
3.1. Kişiselleştirme Kuramı.....	15
3.2. Karşılıklılık Kuramı.....	16
3.3. Sosyal Takas Kuramı.....	16
4. Algılanan Örgütsel Desteğin Öncülleri.....	18
4.1. Örgütsel Adalet.....	18
4.2. Yönetici Desteği.....	20
4.3. İnsan Kaynakları Yönetimi Uygulamaları.....	21
4.4. Çalışan Özellikleri.....	22
5. Algılanan Örgütsel Desteğin Ardılları	23
2. ÖRGÜTSEL ADANMIŞLIK.....	32
1. Giriş.....	32
2. Örgütsel Adanmışlık ile İlgili Kavramlar.....	33
2.1.Örgütsel Bağlılık, Adanmışlık ve Fanatiklik	33
2.2.Adanmışlık ve İşkoliklik Arasındaki Farklılıklar	35
2.3.Örgütsel Adanmışlık Düzeyini Etkileyen Faktörler.....	36
2.4Adanmışlığın Ölçümü.....	37
3. Örgütsel Adanmışlık ve Performans İlişkisi.....	39
3.1.Örgütsel Adanmışlığın Ekonomik Sonuçları.....	40
4. Sonuç	42
3. ÖRGÜTSEL BELİRSİZLİK.....	45
1.Giriş.....	45
2.Belirsizlik ve Belirsizliğin Nedenleri.....	46
3.Belirsizliğin Boyutları.....	48
3.1. Bireysel Belirsizlik.....	49
3.2. Grup Belirsizliği.....	49
3.3. Örgütsel Belirsizlik.....	50
4.Örgütsel Belirsizlik, Kaos ve Karmaşıklık.....	52
5. Örgütsel Belirsizlik ve Değişim.....	53
6. Örgütsel Belirsizlik ve Risk.....	54
7. Belirsizliğin Yönetimi.....	55
8. Sonuç	56

4. ÖRGÜTSEL ÇEKİCİLİK.....	61
1.Giriş.....	61
2.Örgütsel Çekicilik Kavramı.....	63
2.1. Örgütsel Çekicilik ile İlgili Tanımlar.....	64
2.2. Örgütsel Çekiciliğin Önemi.....	64
3. Örgütsel Çekicilik ile İlgili Teoriler.....	66
3.1. Çevresel Süreç Meta Teorileri.....	67
3.2. Etkileşimsel Süreç Meta Teorileri.....	68
3.3. Kişisel Süreç Meta Teorileri.....	69
4. Örgütsel Çekiciliği Etkileyen Faktörler.....	70
4.1. Bireysel Faktörler.....	71
4.2. Organizasyonel Faktörler.....	73
4.3. Birey-Örgüt Uyumu.....	75
5. Örgütsel Çekicilik Düzeyi Sonuçları	77
 5. ÖRGÜTSEL DAYANIKLILIK.....	86
1. Giriş	86
2. Dayanıklılık Kavramı.....	87
3. Örgütsel Dayanıklılık.....	88
4. Örgütsel Dayanıklılık ile İlişkili Kavramlar.....	91
5. Örgütsel Dayanıklılığın Boyutları.....	94
6. Örgütsel Dayanıklılığı Etkileyen Faktörler ve Dayanıklı Örgütlerin Özellikleri.....	99
7. Örgütsel Dayanıklılık Yönetimi.....	102
 6. ÖRGÜTSEL DEDİKODU.....	108
1. Giriş.....	108
2. Kavramsal Çerçeve.....	108
2.1.Dedikodu.....	108
2.2.Örgütsel Dedikodu.....	109
2.3. Örgütsel Dedikodunun Nedenleri.....	110
2.4.Örgütsel Dedikodunun Sonuçları.....	111
2.5.Örgütsel Dedikodu Yönetimi.....	115
 7. ÖRGÜTSEL DEMOKRASİ	119
1. Giriş.....	119
2. Örgütsel Demokrasi.....	121
3. Örgütsel Demokrasi Modelleri.....	125
4. İlgili Literatür.....	126
5. Örgütsel Demokrasinin Katkıları.....	129

6. Örgütsel Demokrasiyi Oluşturmak ve Güçlendirmek İçin Ne Yapmalıdır?.....	130
7. Sonuç	131
8. ÖRGÜTSEL ERDEMLİLİK.....	135
1. Giriş.....	135
2.Erdemliliğin Tanımı ve Özellikleri	137
2.1.Ödomanik Yaklaşım.....	138
2.2.İçsel Değer	139
2.3.Büyüyen Etki	140
3.Erdemlilik İle İlişkili Kavramlar	140
4.Örgütsel Erdemlilik	142
5.Örgütsel Erdemliliğin Ölçülmesi	144
6.Örgütsel Erdemliliğin Sonuçları	146
9. ÖRGÜTSEL GELİŞME	151
1. Giriş.....	151
2. Örgütsel Gelişme Kavramı ve Önemi.....	153
3. Örgütsel Gelişme Kavramının Örgütsel Davranış Literatüründeki Yeri.....	157
4. Örgütsel Gelişme Kavramına İlişkin Trendler.....	159
5. Örgütsel Gelişme Ögeleri.....	160
5.1. Alıcı Sistem.....	160
5.2. Değişim Uzmanı.....	161
5.3. Örgüt Gelişme Süreci.....	161
6. Örgütsel Gelişmenin Müdahale Alanları ve Teknikleri.....	163
7. Örgütsel Gelişme ve Çağdaş Yaklaşımlar.....	164
8. Örgütsel Gelişme Çalışmalarında Karşılaşılabilecek Durumlar.....	166
9. Sonuç.....	167
10. ÖRGÜTSEL İNTİKAM.....	171
1. Giriş.....	171
2. İntikam ve Örgütsel İntikam.....	172
3. Örgütsel İntikam Türleri.....	174
3.1.Üretkenlik/Amaç Karşısı İş davranışları.....	175
3.1.1. Bireyler Arası Üretkenlik Karşısı Davranışlar.....	177
3.1.2. Örgütsel Üretkenlik Karşısı Davranışlar.....	177
3.2.Çalışan Hırsızlığı.....	177
3.3.Örgütsel Sabotaj.....	178
3.4.Örgütsel Dedikodu.....	178
4. Örgütsel İntikam Belirleyicileri.....	179

4.1.Onur.....	179
4.2.Örgütsel Adalet.....	180
4.3.Örgütsel Güç-Örgütsel Etki.....	180
4.4.Örgütsel Affetme.....	180
5. Örgütsel İntikamın Sonuçları.....	181
5.1.Bireysel Açıdan Sonuçlar.....	181
5.2.Örgütsel Açıdan Sonuçlar.....	182
11. ÖRGÜTSEL KİMLİK	188
1. Giriş.....	188
2. Örgütsel Kimlik Kavramı.....	189
3. Örgütsel Kimliğin Özellikleri.....	192
4. Örgütsel Kimliği Oluşturan Unsurlar.....	194
5. Örgütsel Kimlik ve Kurumsal Kimlik Kavramları Arasındaki Fark.....	198
6. Örgütsel Kimliğin Örgüt ve Üyeler Üzerindeki Etkisi.....	199
7. Sonuç	201
12. ÖRGÜTSEL MAĞDURİYET.....	210
1. Giriş.....	210
2. Örgütsel Mağduriyet Kavramı.....	211
3. Örgütsel Mağduriyetin Kaynakları.....	215
4. Örgütsel Mağduriyetin Sonuçları.....	218
4.1. Örgütsel Mağduriyetin Bireysel Sonuçları.....	218
4.2. Örgütsel Mağduriyetin Örgütsel Sonuçları	218
5. Örgütsel Mağduriyet Yazınının İncelenmesi.....	220
6. Örgütsel Mağduriyetle Başa Çıkma Yöntemleri.....	221
7. Sonuç ve Öneriler.....	222
13. ÖRGÜTSEL MUHALEFET.....	228
1.Giriş.....	228
2.Muhalefet Kavramı.....	230
3. Örgütsel Muhalefet Kavramı.....	231
4. Örgütsel Muhalefetin Kuramsal Temelleri.....	232
4.1. Örtük Kontrol Kuramı.....	233
4.2. Bağımsız Düşünce Kuramı.....	234
4.3.Terk Etme (Ayrılma)-Dile Getirme-Sadakat Gösterme Kuramı (ADS Kuramı).....	235
5. Örgütsel Muhalefet Süreci.....	238
5.1. Örgütsel Muhalefeti Tetikleyen Olaylar.....	239
5.2. Örgütsel Muhalefet İle İlgili Değişkenler.....	241

5.3. Örgütsel Muhalefet Davranış Biçimleri.....	244
6. Örgütsel Muhalefetin Doğurduğu Sonuçlar.....	249
7. Örgütsel Muhalefetin Ölçülmesi.....	251
14. ÖRGÜTSEL SAHTEKÂRLIK.....	255
1.Giriş.....	255
2.Örgütsel Açıdan Sahtekârlık Kavramı.....	257
2.1.Örgütsel Sahtekârlık ile İlişkili Kavramlar.....	258
2.2.Örgütsel Sahtekârlık Davranışı Gösteren Birey Özellikleri.....	258
2.3.Örgütlerde Sahtekârlığın İşleyiş Biçimi.....	261
2.4.Örgütsel Sahtekârlık Üçgeni.....	261
2.5.Sahtekârlık Pırlanta Teorisi.....	263
3.Örgütsel Sahtekârlık Örnekleri.....	264
4.Sonuç.....	265
15. ÖRGÜTSEL SOSYALLEŞME.....	270
1. Giriş.....	270
2. Örgütsel Sosyalleşme Kavramı.....	271
3. Örgütsel Sosyalleşmenin Amacı.....	282
4. Örgütsel Sosyalleşme Süreci ve Özellikleri.....	284
5. Örgütsel Sosyalleşme Taktikleri.....	290
6. Örgütsel Sosyalleşmenin Boyutları.....	295
7. Örgütsel Sosyalleşmenin Sonuçları	299
8. Sonuç.....	300
16. ÖRGÜTSEL UYUMLAMA.....	306
1.Giriş.....	306
2. Uyum.....	307
3.Örgütsel Uyumlama.....	308
3.1.Örgütsel Uyum Teorisi.....	309
3.2. Örgütsel Uyumlama Modelleri.....	311
3.2.1. Semler'in Uyumlamanın Dinamik İlişkileri Modeli.....	311
3.2.2. Tosti'nin Örgütsel Uyumlama Modeli	312
3.2.3. VOX'un Örgütsel Uyumlama Modeli	314
3.3. Örgütsel Uyumlamanın Türleri.....	314
4. Örgütsel Uyumlamanın Öncülleri	317
5. Örgütsel Uyumlamanın Sonuçları	318
6. Sonuç	320

17. ÖRGÜTSEL VATANDAŞLIK DAVRANIŞI.....	323
1.Giriş.....	323
2. Örgütsel Vatandaşlık Davranışı.....	324
3. Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Kavramının Boyutları.....	327
3.1.Özgecilik.....	327
3.2. Vicdanlılık.....	328
3.3. Sivil Erdem.....	329
3.4.Nezaket.....	330
3.5. Sportmenlik.....	330
4. Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Öncülleri.....	332
5. Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Kişisel ve Örgütsel Sonuçlara Etkisi.....	335
6.Sonuç ve Öneriler.....	337
 18. ÖRGÜTSEL YABANCILAŞMA.....	 344
1.Giriş.....	344
2.Örgütsel Yabancılaşma.....	346
3.İlgili Literatür.....	353
4.Örgütsel Yabancılaşmanın Sonuçları.....	356
4.1.Sağlıkla İlgili Sonuçlar.....	356
4.2. Örgütsel Sonuçlar.....	356
5. Örgütsel Yabancılaşmanın Önlenmesi için Ne Yapılmalıdır?.....	357
6. Sonuç	358

BÖLÜM 13

ÖRGÜTSEL MUHALEFET

Doç. Dr.Erkan Turan DEMİREL¹
Dr. Öğr. Üyesi Eray Ekin SEZGIN²

1. Giriş

“Büyük ruhlar, sıradan beyinler tarafından her zaman şiddetli muhalefet gördü. Sıradan bir beyin, geleneksel önyargıları körce boyun eğmeden reddeden ve düşüncelerini cesurca ve dürüstçe ifade eden insanları anlayabilecek kapasiteye sahip değildir.”

- Albert Einstein

Günümüz küreselleşen iş dünyasında dinamik bir çevrede faaliyet gösteren işletmelerin rekabetçi bir ortamda ve sürekli değişimin yaşandığı bir iklimde varlıklarını devam ettirebilmeleri sürdürebilir rekabet avantajı sağlayabilmelerine bağlıdır. Özellikle rekabet ortamında işletmelerin gerek ekonomik gerekse işletmecilik faaliyetleri, makro düzeyde bütün toplumları, mikro düzeyde ise bütün işletmeleri mevcut beşeri sermayelerini daha etkin ve verimli kullanmaya zorlamaktadır.

Örgüt çalışanları, örgütlerine fayda sağlayan olumlu tutum ve davranışlarının yanı sıra bazı olumsuz tutum ve davranışlar da sergileyebilmektedirler. Böyle bir durumda ise örgütün üst yönetim kademeleri örgüt çalışanlarını kontrol edebilmek adına çeşitli yollara başvururlar. Buna karşın örgüt çalışanları, örgüt içerisinde ifade özgürlüğü için tercihte bulunmak isterler. Bunu ise fikir ve görüşlerini ifade edebilme eğiliminde görünerek yaparlar (Kassing, 1997b).

¹ Fırat Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, edemirel@firat.edu.tr, ORCID ID:0000-0001-7754-774X

²Munzur Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, eraysezgin@munzur.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-8565-0269